

Kiezen voor één accountantsopleiding en beroepstitel Reactie NBA Young Profs

Algemeen

De NBA Young Profs vinden een *out of the box* toekomstvisie op zowel de theoretische als de praktijkopleiding tot accountant hard nodig. Met die gedachte hebben wij na ons opleidingsdebat in januari 2013 als reactie op de rapporten van Adviescommissie Herziening Eindtermen en Commissie Onderwijs Fusie NBA een opleidingsvisie geformuleerd waarmee wij vanuit ons perspectief willen bijdragen aan het opleidingsdebat. In januari 2014 hebben wij het onderwerp praktijkopleiding uitgewerkt in een tweede opleidingsdebat.

Het doet ons deugd dat NBA en CEA in de afgelopen periode met de contourennota "Een marktgericht opleidingsmodel" vanuit een blanco beginsituatie in een gezamenlijke aanpak een aantal uitgangspunten hebben geformuleerd. Wij maken daarom graag gebruik van de gelegenheid om op de consultatievragen te reageren.

Onze reactie is gebaseerd op:

- Onze opleidingsvisie "Polderen brengt accountancyonderwijs niet verder", januari 2013
- Het opleidingsdebat over de praktijkopleiding, januari 2014
- Individuele reacties van de NBA Young Profs, februari 2014
- Bijeenkomst van de werkgroep Educatie, februari 2014

Zoals het eigenwijze young profs betaamt, beginnen wij deze reactie met onze andere opmerkingen en suggesties naar aanleiding van de contourennota (vraag 9). Tot een toelichting op onze reactie zijn we graag bereid.

Andere opmerkingen en suggesties naar aanleiding van de contourennota

Wij zijn van mening dat de opleidingsvisie alleen succesvol kan worden als de volgende thema's meegenomen worden in de discussie:

Titel & Opleiding

Wij vragen ons af of een nieuw opleidingsmodel kan worden geformuleerd als de NBA geen keuze voor het leven maakt met betrekking tot de accountantstitel? De titeldiscussie is, sinds de fusie van NIVRA en NOVAA, actueler dan ooit. Daarmee hangt de discussie boven deze contourennota. Want waarom zou je naar één opleidingsmodel gaan als je met twee titels gaat werken? Als gekozen wordt voor één titel zou de contourennota dan niet juist uitgesprokener moeten zijn in de minimale opleidingsvereiste?

Cultuur

Wij vinden dat met het wijzigen van de opleiding rekening gehouden moet worden met de volgende factoren:

- Het aannamebeleid van werkgevers van accountants in opleiding;
- het verdienmodel van werkgevers / commerciële belangen;
- draagvlak vanuit werkgevers voor het nieuwe model.

MKB-accountant

Wij vinden de voorgestelde opleiding in de contourennota een benadering vanuit de assurance-praktijk en niet evenwichtig. De assurance-oriëntatie dwingt bijvoorbeeld geen ervaring met samenstelopdrachten af. Het risico bestaat dat de opleiding onvoldoende opleidt tot accountants voor de samenstelpraktijk.

Vakinhoudelijke vernieuwing

Wij onderschrijven de aandacht voor soft skills, PKI en IT. De verplichting van een kennistoets als onderdeel van permanente educatie (PE) zien wij graag voor alle accountants.

Intern gerichte discussie

De ontwikkeling komt op ons over als sterk "intern" en nationaal gericht (Nederlandse accountants onderling). Wij zouden het een verrijking vinden om bijvoorbeeld andere landen, werkvelden en specialismen bij de ontwikkeling van het opleidingsmodel te betrekken voor een meer objectieve visie. Daarbij zou ook aansluiting kunnen worden gezocht met andere vakgebieden (IT audit, internal audit).

Gevolgen studeerbaarheid

Wij vragen ons af wat de gevolgen van deze contouren zijn voor de studieduur. Het lijkt erop dat in het blokkenmodel vooral wordt "gestapeld", waardoor wij ons niet aan de indruk kunnen onttrekken dat de studiebelasting wordt vergroot. Uit onder meer het opleidingsdebat bleek overigens dat young profs verlenging van de studieduur acceptabel vinden, mits hierdoor een duidelijke bijdrage aan de kwaliteit wordt geleverd. Zo vonden niet alle deelnemers het een bezwaar als de praktijkopleiding langer zou worden door een eerdere start van integratie theorie-praktijk.

Instream/doorstroom

Naar onze mening moet verder worden uitgewerkt hoe studenten met een andere vooropleiding ook kunnen instromen en hoe wordt gewaarborgd dat er voldoende tussentijdse doorstroommogelijkheden zijn.

1. Bent u het eens met het uitgangspunt van differentiatie in de accountantsopleiding (inclusief de praktijkopleiding) naar de beroepspraktijk?

Wij zijn het eens met het uitgangspunt van differentiatie in de opleiding naar de beroepspraktijk. Differentiatie is van belang om kwaliteit en toegevoegde waarde te kunnen leveren en beter aan te sluiten op de veranderende behoeften van de beroepspraktijk. De mogelijkheid om daar al tijdens de opleiding invulling aan te kunnen geven (opleiding "op maat") maakt de accountantsopleiding voor studenten en werkgevers interessant.

Expliciet zien wij de toekomst in één opleidingsmodel met één beroepstitel, bestaand uit een opleiding tot basisaccountant gevolgd door specialisaties. Het aanbrengen van voldoende specialisaties in de opleiding is bepalend voor het draagvlak van dit model onder young profs. Ook in de praktijkopleiding én in permanente educatie (PE) moeten die specialisaties tot uitdrukking komen. Wij zien de opleiding tot accountant met wettelijke controlebevoegdheid in dit model als een specialisatie.

2. Kunt u zich vinden in de voorgestelde kwalificatiestructuur?

In discussies met young profs merken wij dat een discussie over ontkoppeling van controlebevoegdheid en accountantstitel zeer snel komt op een debat over titulatuur. In onze reactie proberen wij deze vraagstukken te "ontkoppelen".

In de basis kunnen wij ons vinden in ontkoppeling van controlebevoegdheid en accountantstitel. Dit biedt de mogelijkheid om enerzijds de opleiding op de gewenste kwalificatie af te stemmen en anderzijds kwalificatie-specifieke permanente educatievereisten te definiëren. Zo zou het mogelijk moeten zijn beter in te spelen op het publieke belang van de verschillende rollen van accountants binnen de (financial) reporting cycle.

Wij zouden een dergelijke ontkoppeling graag breder trekken naar een ruimer scala van specialisaties. Een overstap tussen specialisaties moet gepaard gaan met vereisten. Het mag niet zonder meer mogelijk zijn om vanuit de controlespecialisatie het domein van andere specialisaties te betreden of jarenlang geen controles uit te voeren en in het openbare beroep terug te keren. Hierbij past aan de educatiezijde een goed ingerichte PE-verplichting die is toegespitst op de specialisatie en aan werkgeverszijde een model waarbij onder andere tijdig naar andere specialisten wordt doorverwezen en onderling "sparren" wordt aangemoedigd. Naar onze mening wordt dit gevaar binnen de accountantsberoepsgroep onvoldoende onderkend in de contourennota. Dit in tegenstelling tot andere beroepsgroepen als advocaten en artsen, bijvoorbeeld de hartchirurg die zich niet aan een longoperatie zal wagen.

Anderzijds zouden de geschetste overstappen tussen specialisaties niet zonder meer kunnen voorkomen gelet op het fundamentele beginsel deskundigheid en zorgvuldigheid en waarborgen binnen de werkomgeving.

3. Bent u het eens met het voorgestelde eindniveau van de theoretische opleidingen?

Het niveau van de opleiding is besproken in relatie tot de conceptuele vorming van een accountant en de vraagstukken en gesprekspartners waarmee een accountant in de beroepspraktijk te maken krijgt. In dat kader ondersteunen de NBA Young Profs een wetenschappelijke mastereis als onderdeel van de oriëntatie "Assurance". Daarmee zien wij binnen de oriëntatie "Assurance" dus geen ruimte voor een hbo-variant. Overigens zou deze opleiding met een professionele mastereis dusdanig zwaar zijn dat het onderscheidend vermogen ten opzichte van de wo-variant beperkt is. Wij vragen ons af welke student, werkgever of opleider interesse zou hebben in dit hbo-traject.

In de "ideale wereld" die wij in onze opleidingsvisie hebben beschreven, zien wij overigens een model met één titel gevolgd door specialisatie. In lijn daarmee ligt het definiëren van één uniform opleidingsniveau als ingangsniveau voor het mogen voeren van die titel. Dat zou kunnen betekenen dat de toekomst ligt in een model waarbinnen elke accountant – en niet alleen de "assurance"-accountant of de accountant met controlelicentie – (uiteindelijk) op wetenschappelijk masterniveau geschoold is.

Wij kunnen ons wel voorstellen dat behoefte zou bestaan aan accountants die zowel een hbo- als een wo-achtergrond hebben en daarmee praktijkgerichtheid combineren met conceptuele vorming. Wellicht kan in de uitwerking van het opleidingsmodel een dergelijk traject worden gestimuleerd door het optimaliseren van aansluitingsmogelijkheden tussen verschillende opleidingen en opleidingsinstituten.

4. Vindt u de voorgestelde differentiatie in de opleiding met twee oriëntaties goed aansluiten op de (ontwikkelingen in de) beroepspraktijk? Zo nee, welke differentiatie zou dan uw voorkeur hebben?

Nee. Wij vinden dit een poldermodel dat geen keuze maakt tussen een uniform opleidingsmodel en echte specialisatie. De twee genoemde oriëntaties zijn breed en dit lost het probleem van de diversiteit van de "soorten" accountants niet op. Er zijn maar twee keuzes, vgl. de oriëntatie alfa/bèta op de middelbare school voorafgaand aan profielkeuze. Wij geven de voorkeur aan meer differentiaties (maar ook weer niet te veel) en stellen oriëntaties naar branches of werkzaamheden voor. Uniforme eindtermen zijn daarbij van belang bij alle aanbieders van de accountantsopleiding.

Zoals gezegd zien wij bijvoorbeeld de opleiding tot accountant met wettelijke controlebevoegdheid als een specialisatie. Echter bij een "auditor"-variant is ons onduidelijk wat het onderscheid is met andere audit-opleidingen. Wellicht is het een idee om direct een opleiding tot auditor op te richten met daarbij specialisaties naar IT, operationele en financiële audits.

Als onderdeel van verplichte permanente educatie zou een accountant een of meer sectorspecifieke kopopleidingen moeten volgen. Dit stelt zwaardere eisen aan de huidige permanente educatie. Het niveau en de wijze waarop dit gebeurt moet gestructureerd worden getoetst door externen.

5. Hoe zou volgens u meer integratie tussen de theoretische opleiding en de praktijkopleiding kunnen worden bereikt?

Voor de NBA Young Profs staan levenservaring en maturiteit van een student centraal. De theoretische en praktijkopleiding zouden daar meer op toegesneden moeten worden.

De praktijkopleiding tot accountant moet gericht zijn op toepassing van de verworven theoretische kennis en vaardigheden en *soft skills* in de praktijk, door middel van het uitwerken en verdedigen van standpunten met betrekking tot dilemma's die een trainee in de werkomgeving signaleert. De praktijkopleiding moet zich niet in hoofdzaak richten op herhaalde toepassing van en oefening met bepaalde regels en standaarden als aanvulling op een meer conceptueel opgezette theoretische opleiding.

De NBA Young Profs zien tussentijdse gesprekken als een verrijking van de praktijkopleiding. Het opnemen van praktijkcases in bestaande mondelinge examens in de theoretische opleiding én het vervangen van (delen van) essays in de praktijkopleiding door een mondelinge toets over een dilemma kan daar een aanvulling op zijn. Ook een combinatie van essays en mondelinge toetsing, verspreid over de semesters al naar gelang de behoefte van de student is mogelijk. Deze gesprekken dienen als "APK" voor de trainee en bieden inzicht in de persoonlijkheidskenmerken van de trainee – in een eerder stadium dan tijdens een theoretisch slotexamen of mondeling praktijkexamen.

6. Bent u het eens met het behoud van brede titelbescherming voor alle accountants (ook buiten het terrein van de wettelijke controle)? Welke argumenten pleiten volgens u voor of tegen het behoud van een brede titelbescherming?

Ja, het onderscheidend vermogen van een accountant ligt juist hierin. Het is een minimale kwaliteitsborging en heeft toegevoegde waarde voor het maatschappelijk verkeer. Wij merken daarbij op dat de titel vooral gedragen moet worden door dit maatschappelijk verkeer.

7. Vindt u dat er één generieke lidmaatschapstitel Accountant moet komen of dat de huidige titels AA en RA als lidmaatschapstitels moeten blijven bestaan?

Wat de NBA Young Profs betreft zijn de AA- en RA-titels niet (langer) een vast gegeven. De NBA Young Profs vinden dat uiteindelijk één titel moet bestaan. Het mag niet zo zijn dat we over 30 jaar nog steeds RA's en AA's hebben. Dit onderscheid is onduidelijk voor het maatschappelijk verkeer. Voorts moet het voor het maatschappelijk verkeer wel duidelijk zijn met wat voor "soort" accountant ze te maken hebben. Artsen krijgen dit wel voor elkaar; iedereen is arts maar toch elk met een eigen specialisme.

Wij richten ons op een model waarmee accountants als gezamenlijke beroepsgroep onder één noemer invulling kunnen geven aan hun vitale maatschappelijke functie. Hoewel de helderheid van één titel wordt onderschreven, gaan binnen onze achterban geluiden op om specialisaties in de titel tot uitdrukking te laten komen.

Wij vragen de leden van de NBA om bij dit vraagstuk sentimenten niet de hoofdrol te laten spelen. Vooral omdat belangrijke aanjagers daarvan mensen lijken te zijn die zonder mastereis en praktijkopleiding hun titel hebben behaald.

8. Vindt u dat in de nieuwe kwalificatiestructuur voor controlebevoegde accountants, en daarmee ook in de opleiding, onderscheid moet worden gemaakt in accountants die wel en accountants die niet bevoegd zijn om jaarrekeningen van OOB's te controleren?

De NBA Young Profs vragen om de uren in de praktijk te koppelen aan een nadere specialisatie in het laatste jaar van de praktijkopleiding (in deze dus OOB-uren), in combinatie met een nadere permanente educatieverplichting. Daarmee vindt een belangrijk deel van de opleiding tot OOB-accountant dus een plaats bij de werkgever.

Daarbij vragen wij ons af of hieraan gekoppeld de definitie van OOB niet aan herijking toe is. NBA Young Profs vinden dat niet alle voor het maatschappelijk verkeer relevante controles, zoals de rijksoverheid, momenteel zijn opgenomen in de Wta.

Amsterdam, 17 februari 2014,

Tom Ooms
Voorzitter NBA Young Profs

Marisa Noronha
Voorzitter werkgroep Educatie

***